

Asia: VN/9806/2021

Taiteen edistämiskeskusta koskeva arviointi

1. Taiteen edistämiskeskuksen perustehtävää, tulevaisuuden visioita ja strategista asemointia tulee terävöittää

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt 8.4.2021 (VN/9806/2021) lausuntoa Taiteen edistämiskeskuksesta (Taike) ja sen yhteydessä olevista luottamuselimistä tehdystä arvioinnista ja siinä esitetyistä kehittämis ehdotuksista.

Ammattiliitto Pro on perehtynyt arviointiin ja kehittämis ehdotuksiin, ja toteaa niistä lausuntonaan seuraavaa:

Kehittämis ehdotukset ovat osin ristiriitaisia keskenään ja epäselväksi jää, millaisia vaikutuksia niillä on Taiken toimintaan virastona ja vaikuttavuuteen perustehtävässään. Kehittämis ehdotusten käytännön vaikutuksia ei ole riittävällä tavalla kuvattu tai niiden vaikutusta analysoitu. Kehittämis ehdotusten arvioinnissa ei ole myöskään esitetty, miten kehittämis ehdotukset resursoidaan ja ennen kaikkea rahoitetaan. Taike on henkilöstömäärältään pieni virasto ja erillisten hallinnollisten elimien perustaminen ei ole järkevää vaan on omiaan kasvattamaan viraston hallinnollista taakkaa.

Nykyiset säädökset määrittävät Taiken tehtävät. Säädösten rajausten piirissä terävöittämistä voidaan kehittää ja kirkastaa ydintehtäviä. Taiken tärkein tehtävä on taiteen rahoitus ja yhteiskunnallista vaikuttavuutta tulee kehittää ja edistää, jotta taiteen merkitys yhteiskunnassa ymmärrettäisiin paremmin.

Kehittämisehdotuksissa on esitetty erillisen hallituksen perustamista ohjauksen ja strategisen johtamisen tueksi. ”Hallitus päättäisi Taiken yleisistä toimintalinjoista ja tavoitteista. Hallitus ohjaisi ja tukisi viraston strategista johtamista sekä tukisi ja edistäisi valtion taidetoimikunnan sekä alueellisten taidetoimikuntien toimintaa. Hallitus voisi myös kohdentaa taiteen tukemisen määrärahat taidemuotojen, alueiden ja erillistavoitteiden suhteen OKM:n kanssa sovitussa laajuudessa. Hallitus myös päättäisi Taiken toimintaa ja taloutta koskevat suunnitelmat, talousarvioehdotuksen ja tulossopimuksen sekä hyväksyisi tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen siinä tapauksessa, että Taikella on itsenäisen kirjanpitoyksikön asema.”

Käytännössä esitys tarkoittaa, että hallitus kollektiivisena elimenä käytännössä johtaisi viraston toimintoja sivusta ja myös osaltaan päättäisi taiteen rahoitusta määrärahojen kohdennuksesta. Nykyisessä mallissa johtaja päättää virastossa asioista, joita ei ole säädetty taideneuvoston, valtion taidetoimikuntien, alueellisten taidetoimikuntien taikka erillislautakuntien ratkaistaviksi tai työjärjestyksessä määrätty keskuksen muun virkamiehen ratkaistavaksi. Johtamisen etäännyttäminen erillisen hallituksen vastuulle käytännön toiminnasta ja henkilöstöstä ei tuo lisäarvoa viraston toimintaan.

Yhtenäistä ja yhdenmukaista virastomääritelmää ei valtiosuhteisössä ole. Valtiolla on tällä hetkellä kirjanpitoyksiköjä 64, tulosohtajtuja virastoja 104 ja työnantajavirastoja 192. Virastojen hallinnollisen aseman itsenäisyys ei ole sidoksissa kirjanpitoyksikköön, vaan kyse on enemmänkin ministeriön tulosohtauksen sisällöstä. Ministeriöiden tulosohtauksessa virastoihin on eroa ja toimivia käytäntöjä on olemassa. Hallituksen ja itsenäisen kirjanpitoyksikön tuomaa lisäarvoa viraston perustehtäviin ei ole arvioinnissa esitetty.

Arvioinnin tarjouspyynnössä oli pyydetty kiinnittämään huomiota ohtaus- ja johtamisjärjestelmään, organisaatorakenteeseen ja hallinnon järjestämiseen, palveluiden tuottamisen prosesseihin sekä yhteistyöhön muiden viranomaisen kanssa. Pienen viraston toimintojen ja resurssien uudelleen painottaminen ja kohdentaminen tulee organisoida mittakaavaan sopivilla muutoksilla. Edellä mainittuihin kohtiin voidaan vaikuttaa arvioinnissa esitettyjä kehittämistoimenpiteitä huomattavasti nopeammilla ja kevyemmilla muutoksilla.

Pron näkemys on, että Taiken perustehtävää voidaan kirkastaa sekä visio ja strategia kytkeä osaksi hallitusohjelmatazon ja OKM:n hallinnonalan yhteisiä linjauksia ministeriön ja viraston välistä tulosohtaussuhdetta kehittämällä.

Taiteen toimikuntalaitoksen uudistamiseen on esitetty kaksiporataista päätöksentekoa (asiantuntijapoolista koottu paneeli, monialainen toimikunta). Malli vaikuttaa nykyisiin taidetoimikuntiin verrattuna hitaalta ja lisää hallinnollista byrokratiaa.

Suomen eri alueet poikkeavat kulttuurisesti ja asiantuntemus alueen sisältä on tärkeää.

Aluekeskusten määrän vähentäminen ei edistä edellä mainittua tavoitetta ja siksi sille ei ole perustetta.

Pro ei kannata taiteen toimikuntalaitoksen uudistamista sekä alueellisen toimipisteverkon ja taidetoimikuntien kokoamista viiteen arvioinnin kehittämissuosituksissa ehdotetulla tavalla.

Pro pitää tärkeänä, että hallinnon rakenteiden uudistamiseen keskittymisen sijasta laaditaan pikimmiten kokonaisvaltainen selvitys taiteen rahoituksen tilasta ja tulevaisuudesta ja sen pohjalta tehdään johtopäätöksiä rahoitusmallin uudistamisen mahdollisuuksista ja ennen muuta rahoituspohjan vahvistamisesta. Korona-aika on vienyt taide- ja kulttuurialan entistä syvempään taloudelliseen aallonpohjaan, josta nousemiseen on yhteiskunnan osoitettava konkreettista panostusta.

Arvioinnissa todetaan, että taiteen kansainvälisyys on laaja kokonaisuus, mutta kehittämissuosituksessa näkökulma tuntuu olevan yhteistyö kulttuuriviennin toimijoiden kanssa. Pro korostaa, ettei Taikelle voida säilyttää uusia strategisia tavoitteita kansainvälistymisen edistämässä ja kansainvälisen toiminnan vahvistamisessa ilman merkittäviä lisäresursseja.

Heikki Tuominen

johtaja

Leena Hiljanen

sopimusälavastaava

2. Taiteen edistämiskeskuksen ohjauksen ja strategisen johtamisen tueksi tulee perustaa erillinen hallitus

Valitse sopivin

-

Muutosehdotus tai muu kommentti

-

3. Opetus- ja kulttuuriministeriön ja Taiteen edistämiskeskuksen välistä tulosohjausta tulee terävöittää

Valitse sopivin

-

Muutosehdotus tai muu kommentti

-

4. Taiteen edistämiskeskuksen itsenäistä asemaa tulee vahvistaa ministeriön tavoiteohjelmissa määritellyn delegointiperiaatteen mukaisesti

Valitse sopivin

-

Muutosehdotus tai muu kommentti

-

5. Taiteen toimikuntalaitos tulee uudistaa perusteellisesti

Valitse sopivin

-

Muutosehdotus tai muu kommentti

-

6. Taiteen edistämisen alueellista toimintaa tulee vahvistaa ja toiminnot tulee organisoida uudelleen

Valitse sopivin

-

Muutosehdotus tai muu kommentti

-

7. Taiteen rahoitusmalli tulee uudistaa. Uudistuksen tueksi tulisi laatia kokonaisvaltainen selvitys taiteen rahoituksen tilasta ja tulevaisuudesta.

Valitse sopivin

-

Muutosehdotus tai muu kommentti

-

8. Taiteen edistämiskeskuksen toiminnan kansainvälisyyttä tulee vahvistaa

Valitse sopivin

-

Muutosehdotus tai muu kommentti

-

Taiteen edistämiskeskuksen uudistamisen vaihtoehdot

Raportissa on esitetty uudistamisen vaihtoehtoiksi kolme kehittämismallia (s. 149-152). Mikä esitetyistä kehittämismalleista olisi mielestänne sopivin.

-

Perustele valintasi

-

Hiljanen Leena
Ammattiliitto Pro ry